

”Mønsterbesvarelse” til DRI1010

eksamen vår 2013

Oppgave 1

Formålsbestemmelsen til personopplysningsloven (pol) er gitt i §1 og sier loven skal beskytte den enkelte mot at personvernet blir krenket gjennom behandling av personopplysninger. I tillegg lister den opp noen prinsipper som den skal sikre at personopplysninger behandles i henhold til.

Det er viktig å merke seg at loven kun beskytter personvernet ved behandling av personopplysninger. At noen titer inn et vindu kan krenke personvernet, men det er ikke en behandling av personopplysninger. Dersom man derimot filmer gjennom vinduet kan loven kunne omfatte det.

En av de viktigste effektene formålsbestemmelsen har på lovens øvrige bestemmelser er hvordan vi skal tolke begrepet ”personopplysning”. Begrepet er legaldefinert i pol § 2 punkt 1 og definerer det som opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson. Dersom vi ikke har med en personopplysning å gjøre kommer ikke loven til anvendelse i det hele tatt jf pol § 3. I tillegg er begrepet gjennomgående i hele loven, altså er det viktig hva vi skal legge i begrepet personopplysning.

Et av kravene for at det skal foreligge personopplysning (p.o.) er at den kan knyttes til en enkeltperson, og ikke at det nødvendigvis allerede er gjort. Hvor enkelt eller vanskelig det skal være for at opplysningen skal regnes som p.o. kan avhenge av hva slags opplysning det er snakk om, og hvilke følger det eventuelt vil ha for personene å få opplysningen tilknyttet seg. Da må vi ta hensyn til lovens formål. Hvis opplysningen har stor sannsynlighet for å negativt påvirke personers personlige identitet eller privatlivets fred vil det kreves mindre for at opplysningen skal regnes so p.o.

Et eksempel kan være at hvis politiet etterforsker et åsted for en forbrytelse og samler inn DNA-bevis som registreres digitalt, vil dette uten tvil måtte betraktes som en p.o. pga at det kan være ganske alvorlig å bli sett i sammenheng med en forbrytelse.

Altså bør følgene av å bli tilknyttet opplysningen også vurderes ut fra lovens formål.

Definisjonen viser også til at opplysningen eller vurdering må kunne knyttes til en enkeltperson. Dette må vi imidlertid ikke ta helt på ordet, også dette må vurderes ut fra lovens formål. Hvis vi for eksempel har en opplysning som kan knyttes til en husstand men ikke direkte en av personene i husstanden, tilsier lovens formål at også dette bør regnes som en p.o. ut fra hensynet om privatlivets fred.

Tolkningen av § 8 i pol påvirkes også i stor grad av formålsbestemmelsen. § 8 gir vilkår for at det i det hele tatt skal være lovlig å behandle p.o.

Grunnene man kan påberope seg for å behandle p.o. er blant annet:

- samtykke
- lovhjemmel

eller "nødvendighet for å":

- oppfylle avtale eller rettslig forpliktelse
- vareta registrertes (den som p.o. kan knyttes til jf pol § 2.6) interesse

Ofte kan en behandlingsansvarlig (definert i pol § 2.4) påberope seg flere av disse grunnene. Da kan lovens formål hjelpe med hvilken grunn som bør være den foretrukne. Hvis en person for eksempel ønsker å kjøpe forsikring, så kan selskapet påberope seg nødvendighet etter pol § 8a, dersom selskapet vil ha behov for å behandle opplysninger hentet fra annet sted. Likevel bør selskapet prøve å innhente samtykke* fra den som skal registreres ut fra "grunnleggende personvern hensyn" jf pol § 1. Grunnleggende personvern hensyn innebærer blant annet at man har kontroll over egne opplysninger.

*Samtykke er for øvrig også definert i pol § 2.7 og også dette begrepet må tolkes ut fra formålet. Samtykket må blant annet være "informert" noe som ut fra lovens formål tilsier at den som skal samtykke bør kjenne til de personvernmessige virkningene av å samtykke, herunder hvordan det vil påvirke personens personlige integritet eller privatlivets fred.

Pol § 9 om lovlig behandling av sensitive p.o. (definert i pol § 2.8) er spesielt viktig å se i lys av lovens formål. I de tilfeller der det må foretas avveininger må man ta hensyn til det formålet skal ivareta.

To punkter i § 9 jeg vil trekke fram er bokstav d og e/f. Bokstav d handler om forhold som den registrerte selv har gjort alminnelig kjent. Dersom det er snakk om en behandling som ville spre sensitive p.o ytterligere, må vi tolke "alminnelig kjent" strengt, ut fra lovens formål om å beskytte personlig integritet og privatlivets fred. Da holdet det ikke at opplysningene allerede er spredd blant en krets personer, da det noe de fleste allerede vet eller allerede har kjennskap til.

Bokstav e og f i § 9 handler om "nødvendighet" for å utføre ulike gjøremål. Også her må nødvendighet tolkes ut fra de virkningene behandlingen kan ha på de forhold som er angitt i lovens formål.

Hovedtyngden til formålsbestemmelsen har altså størst betydning i de saker der det finnes en risiko for at personvernet blir krenket. I hvor stor grad det blir krenket vil angi hvor stor tyngde man tillegger formålet.

Andre paragrafer der dette vil ha innvirkning er spesielt de som omhandler krav til internkontroll og informasjonssikkerhet, pol §§ 13 -14. Jo større grad av krenking eller mulig krenking av personvernet, jo strengere må man tolke disse bestemmelsene om internkontroll og informasjonssikkerhet.

Imidlertid så er frivillighet en del av grunnleggende personvern hensyn, og dermed må det også legges vekt på om behandlingen baserer seg på samtykke og i hvor stor grad det er informert.

Oppgave 2

Pol § 11 bokstav b angir at p.o. som behandles bare nyttes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet.

Kravet innebærer at formålet med behandlingen er:

- uttrykkelig angitt
- saklig begrunnet
- i den behandlingsansvarliges virksomhet

Det første kravet innebærer at formålet må være angitt før behandlingen starter, og det kan ikke bare ligge implisitt. Formålet må være uttrykt på en eller annen måte. De fleste behandlingsansvarlige er underlagt meldeplikt til datatilsynet jf pol § 31 første ledd, og denne meldingen skal sendes 30 dager før behandlingen tar til. Denne meldingen skal blant annet inneholde formålet med behandlingen jf pol § 32 bokstav d. Dermed innebærer paragrafen at behandlingsansvarlige med meldeplikt må ha formålet klart 30 dager før behandlingen starter, og når det angis i meldingen må det også regnes som "uttrykkelig".

I tillegg vil formålet som fastsettes ha betydning for vurderingen om konsesjon skal gis ved behandling av sensitive p.o. jf pol § 33 annet ledd annet punktum. Dermed er det mulig at datatilsynet finner at det ikke er grunnlag for å behandle p.o. ut fra det angitte formålet og konsesjon kan nektes.

Formålet ut fra pol § 11b kan altså ha betydning for at det i det hele tatt kan tillates behandling. Et annet alternativ er at tilsynet setter opp spesifikke krav til behandlingen for å tillate den.

Kravet om at formålet skal være saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet innebærer flere ting. At det er "begrunnet" innebærer at behandlingsansvarlig kan gi en forklaring på at dette formålet er i tråd med egen virksomhet. Saklig begrunnelse tilsier at man ikke bare kan si "fordi vi har lyst til det", men at det finnes en sammenheng mellom virksomheten og formålet, og at personopplysningene på en eller annen måte er "nødvendig" for å oppnå virksomhetens mål. Jeg mener også at spørsmålet om saklighet kan knyttes til diskusjonen om rettslig og logisk relevant, jf oppgave 3 nedenfor.

At formålet er begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet vil si at formålet ikke er helt utenfor det bedriften driver med til vanlig. En butikk kan for eksempel samle inn kundeopplysninger i markedsføringssammenheng men ikke selge opplysninger om kjendiser som handler der til et ukeblad, siden dette er utenfor vanlig butikkdrift.

Det må også understrekes at dette gjelder den behandlingsansvarliges virksomhet, dvs den som bestemmer formålet med behandlingen jf pol § 2.4, typisk øverste ledelse. Det er for eksempel ikke greit å samle inn opplysninger slik at en ansatt kan bruke de til private formål på fritiden.

Oppgave 3, punkt 2

Formålet for behandling av p.o. har stor betydning for reglene om krav til opplysningskvalitet.

Reglene om opplysningskvalitet er gitt i pol § 11 d og e og gir at opplysningene skal være tilstrekkelige og relevante ut fra formålet med behandlingen, og at de er korrekte og oppdaterte. Her må det innfortolkes at også korrekthet og oppdaterthet bør sees i sammenheng med formålet.

Alle disse punktene har tilknytning til opplysningskvalitet, som sier noe om hvor velegnet de er til å oppfylle sitt formål.

At opplysningen er relevante kan bety ulike ting, vi kan dele relevansbegrepet i to: Rettslig relevans og logisk relevans.

Med logisk relevans menes at det finnes rettslig grunnlag til å ta hensyn til opplysningene, sett ut fra opplysningenes formål.

Med logisk relevans menes at det finnes en sammenheng mellom opplysningen, og det den er ment å oppnå ut fra formålet. "Velegnethet" kan vi kanskje kalle det.

Jeg kan prøve å illustrere forskjellen med et eksempel. Dersom formålet med å samle inn opplysninger er å fatte et vedtak om barnetrygd, er det ikke rettslig relevant å se på personens inntekt, alle har krav på barnetrygd uansett inntekt. Likevel vil kanskje mange mene at det er "logisk relevant" å se på inntekt, med tanke på at en milliardær ikke har bruk for de ekstra tusenlappene i måneden (mulig det er en far stretch å kalle dette "logisk" relevans siden det egentlig er et politisk spørsmål, men vi lar det gå).

Om opplysningene er "tilstrekkelige" vil også avgjøres ut fra deres formål. Med tilstrekkelighet menes at opplysningene ikke gir for lite informasjon i forhold til det de skal brukes til, men heller ikke for mye.

For å bruke barnetrygdeksempelet igjen: Opplysningen "har barn" er ikke tilstrekkelig, opplysningen "har 2 barn i alder ..." er mest sannsynlig tilstrekkelig, og opplysningen "har 2 barn som begge er alder ... fordi de er tvillingen" er "overtilstrekkelig" ut fra dette formålet.

At opplysningen er "korrekte" vil si at de gir et riktig bilde på det de prøver å beskrive.

Også korrekthet kan forklares på ulike måter. For eksempel kan opplysnings presisjonsnivå ha å gjøre med hvor mange desimaler vi skriver et tall med. I skattemessige formål har det ikke mye å si om inntekt beskrives med øre eller ikke. I medisinsk sammenheng kan det derimot ha mye å si, for eksempel ved måling av en blodverdi.

I tillegg kan opplysningens korrekthet avhenge av hva opplysningen egentlig beskriver. Dersom vi har to ulike inntektsbegreper, ett med og ett uten kapitalinntekter, kan opplysningen være korrekt ut fra ett formål, men ikke et annet. Eksempelvis beregne ulike skatteposter.

Formålet har også betydning for om en opplysning er ”oppdatert”. Inntekt 2010 er en oppdatert opplysning for å beregne skatt 2010, men ikke oppdatert for å beregne skatt 2011.

Vi ser altså at formålet har stor betydning for hvordan vi skal tolke kvalitetsbestemmelsene i pol § 11 d og e.

Også formålet for behandlingen vil være relevant ved tolkningen av paragrafen om internkontroll, pol § 14 som også er ment å sikre opplysningenes kvalitet. Dersom formålet med behandlingen er å holde orden på pasientjournaler på et sykehus, vil dette stille større krav til internkontroll for å opprettholde opplysningskvaliteten, enn i for eksempel en butikk.

Oppgave 3, punkt 3

Formålet med behandlingen kan ha betydning på hvor lenge det er lovlig å lagre opplysningen. Pol § 18 gir at p.o. ikke kan lagres lengre enn det som var formålet med behandlingen. Hvis formålet er å levere en vare til en kunde engangskjøp, og man lagrer opplysninger om dette, skal de i utgangspunktet slettes når salget er gjennomført. Hvis det i tillegg finnes klage/angrerett vil det være mulig å lagre opplysningene til fristen er gått ut. Hvis det derimot finnes et permanent kundeforhold vil det ikke finnes noen slik begrensning (men det bør baseres på samtykke).